

A jövő

Meggyőződésemm hogy jövőnket mi írjuk, de a kérdés hogyan?

Építészek

Mi építészek mindahányszor egy tervbe fogunk, a jövőt álmodjuk meg, elképzelünk valami újat, a lehetetlent, a láthatatlant, a még kiszámíthatatlant akarjuk megfogni.

Azzal, hogy tervezünk, folyton azt jósoljuk, ki mit-hol-hogyan fog csinálni épületeinkben: itt mossa majd meg a kezét, itt alszik, itt fog majd felnézni, mert itt hirtelen kinyílik a tér. Meg akarjuk tervezni egy csomó ember jövőjét. Előre filmet forgatunk a fejünkben róluk...

Tervező-rendezők vagy rendező-tervezők?

A filmnél a tervező a rendező: egy tervező van, aki bármit megépíthet, sőt a fényeket, a hangulatot is hozzáadhatja. Az építész tervező-rendező épületei már nem tőle függenek, leválnak róla, olyan hangulatuk lesz, amit nem is álmodott. A film jövője zárt világ, meghatározott, olyan lesz, amilyennek a rendező látni akarta. A képzelete nagyobb, mert több mindent megtehet, nem kell a realitásokhoz ragaszkodnia. Az épület nem tud mindent megtenni, viszont a jövője nem lezárt, az idővel és a használattal alakul. Még ha művünk pontosan úgy is valósul meg, ahogy elterveztük, akkor se leszünk urai annak. A látványok, a használat nem tőlünk függenek.

A film az abszolút kontrollált építészet - a megfagyott, a konzervált.

Látható és láthatatlan

Eddig tervekről, „láthatatlan” városokról, most nagyon is láthatóokról lesz szó. Láthatóak, de nem tapinthatóak, nem élhetőek, viszont mégis valósnak tűnnek néhány percig.

Építészetileg tökéletesek, ugyanis pont úgy valósulnak meg, pont olyan napszakban és színben, ahogy építészük, rendezőjük elképzelte őket. Ezért olyan vonzóak, abszolút tervezettek. A városok, amelyeket én hoztam, mindenki által jól ismertek, hisz mindnyájan „fogyasztottuk” őket - tömegkultúránk részei, az elmúlt néhány év legsikeresebb tömegfilmje, a Star Wars városai.

Azt gondolom, hogy ezek a filmek építészetünkre is hatnak.

Először úgy tettem fel magamnak a kérdést: Mi volt előbb, a tyúk vagy a tojás? Vajon ki képzelel el előbb a jövőt? Mi építészek vagy a filmtervezők, azaz hol terveződik valóban a jövőnk?

Tudjuk, hogy neves építészek dolgoznak együtt filmrendezőkkal, illetve építészek is rendeznek filmet, vagy rendezők is terveznek várost, díszletet, tehát a két terület egymás közt átjáratos.

A gondolatmenetet folytatva, ha igaz az, hogy a filmesnek nagyobb a szabadságfoka, mert nem kell a valósággal törődnie, mint nekünk, talán a tervezőváznál ők mégis előrébb járnak. Mi is tervezhetünk ma már a számítógéppel virtuális tereket, amelyeket sosem építhetnénk meg, de az ilyen tervek és a tömeg filmek jövőképei között az a nagy különbség, hogy míg ezeket csak saját kedvtelésünkre gyártjuk, a film eljut a befogadóig, sőt, ennél tovább megy, át is élteni, be is járhatja ezeket a tereket a befogadóval, velünk is. Tehát, ugyan nem megépülve és belakva, de megélve bekerülnek mindannyiunkba.

Tömegfilm

Nézzük csak meg, hogy mit ajánl nekünk a Star Wars? Milyen jövőt? Milyen városokat?

Ezek a városok nem szokványos városok, mind egy-egy céllal készültek, szimbolikusak és tematikusak.

Tatooin az ősváros, a berber falu modernizálva, földfalba épített szuperszerkezetek - rusztikus modern.

Amidala városa a romantikus, a mediterrán, az olaszos árkádós űrhajókikötő.

A klóngyár város ultramodern, technicista - lágy természeti formákkal ívelve.

A víz alatti város kisebb nagyobb buborékok egymásba metsződve.

Coruscant a megalopolisz: az egész város egy bolygó, a Star Wars Manhattane.

Felhőkarcolók, többszintes repülőjármű forgalommal.

Mit ajánlunk mi? Milyen jövőt?

Érdekes egy pillanatra kilépni és párhuzamot vonni a 2004-es Velencei Biennálé néhány pavilonjával illetve témájával. Az alaptéma a Metamorfózis, az átalakulás. Ha nem is kimondva, de a tárlatok nagy része a jövővel foglalkozott. Párhuzamok lehetnek: a svájci pavilonban a Föld kiterjesztése az űrbe, a nyertes belga pavilonban egy afrikai szegény város dokumentációja, a vízzel kapcsolatos tervek gyűjteménye. Az abszolút high-tech itt is megjelenik, de a természetközeli építészeti irányzatok is jelen vannak.

A párhuzamok lehetnek véletlenek is, de arra is ráébredhetünk, hogy a jövőnek vannak ősfarmái, archetípusai, képzeletünkben élő lehetőségei.

Tudunk-e olyat teremteni, ami még nem volt?

Merre vezet az út?

Engem boldoggá tesz, hogy a Star Wars-ban olyan tereket láthatok, amelyek még nem valósíthatók meg, de már én is álmodtam róluk: a vízzel közvetlenül határos tér, amelyből csak úgy átkelünk - a lebegő jármű, amelyben egy térben úgy lebegünk, ahogy akarunk - a fénysebességgel hopp, ott termünk, mint az interneten az információ, vagy mint a varázsköpennyel és a hétmérföldes csizmával a mesében.

Játsszunk el egy pillanatra a gondolattal, hogy ezek a csodák valósággá válnak.
Vajon milyen tereket kell majd terveznünk?
Mi lesz, ha vízben élhetünk majd? Buborékban élünk majd?
Kellenek-e majd épületek még vagy eszközeink annyira fejlődnek, hogy nem lesz rájuk szükségünk? Ellepjük a földet, épületeink is belepik a felszínre. Vajon tarthatók-e az épület és a természet eddig értelmezett határai?
Nem ezért van-e, hogy építészek (Zaha Hadid, Frank O. Gehry...) olyan házakat hoznak, amelyek már nem is házak? Hogy felhőket építenek? Technikáink már meghaladták épületeinket, ideje nekünk is haladni velük. Legyőztük a gravitációt, lebeghetünk, épületeink is lebeghetnek - valószerűtlen statika...
Ha akarjuk, bezárjuk magunkat egy levegőgömbbe, és nem fázunk?
Elképzelhető-e hogy mindez tereinkben olyan drasztikus változást fog hozni, mint az internet vagy a mobiltelefon a kommunikációban?
Az ember függetlenedik környezetétől, a technikák által „felszabadul”.
Átfolyás, buborék, gyorsaság, lebegés, repülés – nagyobb, magasabb városok...
Ez az üzenet van számunkra a filmekbe írva.
Tehát felteszem megint a kérdést, magamnak és nektek is: mi építészek törődünk-e jövőnkkel, filmeseink nem járnak-e előttünk annak megértésében?

Szövényi Anna